

висновків містяться у деяких наказах і вказівках Генерального прокурора України. В ст. 20 Закону України «Про прокуратуру», яка присвячена повноваженням прокурора при здійсненні нагляду за додержанням і застосуванням законів, зокрема у п. 3, передбачено його право вимагати від керівників та колегіальних органів виділення спеціалістів для проведення перевірок, відомчих і позавідомчих експертиз. У Положенні про порядок проведення органами прокуратури перевірок при здійсненні нагляду за додержанням і застосуванням законів зазначено, лише порядок скерування для виконання вимоги про виділення спеціалістів органів державного нагляду (контролю), нагляд за якими покладається на прокуратури вищого рівня (п. 6.8.). Проте в жодному нормативно-правовому акті зазначений порядок детально не врегульовано. В практичній діяльності ці питання іноді вирішуються на відомчому рівні між відомством і органами прокуратури, однак таке правове регулювання не вирішує проблеми в цілому.

Вбачається за доцільне законодавчо врегулювати порядок залучення спеціалістів для участі у прокурорських перевірках, що склався на практиці, і передбачити норму, яка зобов'язувала б керівників установ, підприємств, організацій незалежно від форм власності виділяти спеціалістів на вимогу прокурора та встановлювала б ним розумний термін для їх участі в проведенні перевірок, відомчих і позавідомчих експертиз. Те ж саме стосується і порядку реалізації повноважень прокурора: вимагати від керівників та колегіальних органів проведення перевірок, ревізій діяльності підпорядкованих і підконтрольних підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності; мати доступ до відповідних інформаційних баз даних цих державних органів, які також належним чином не врегульовані. Та ж сама вимога прокурора як основний структурний елемент системи правових засобів нагляду спрямована на реалізацію завдань і здійснення прокурорських повноважень та потребує нормативно-правового врегулювання щодо її структури і змісту.

Більш повне і чітке врегулювання зазначених питань сприятиме ефективній реалізації прокурорських повноважень.

Тарасишина О. М.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри організації судових та правоохоронних органів,
кандидат юридичних наук*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ТА ВТІЛЕННЯ ПРИНЦИПІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

Правозахисна природа адміністративного судочинства немислима без визначення та дотримання його принципів, первинних засад існування, які опосередковують закономірність такого існування і взаємний зв'язок

цього правового інституту з іншими правозахисними інститутами. Судочинство здійснюється відповідно до загальних та галузевих принципів, що обумовлені предметом розгляду і специфікою завдань суду. Необхідність з'ясування значення принципів в адміністративному судочинстві, особливостей галузевих принципів адміністративного судочинства та окреслення основних способів їх застосування зумовлюють актуальність розгляду сутності та проблем втілення принципів адміністративного судочинства. У зв'язку з чим обрана проблематика має не лише теоретичне значення, але й набуває практичної цінності.

Дана тема була предметом дослідження таких науковців: Г. П. Тимченка, А. О. Селіванова, І. Б. Коліушка, С. В. Потапенка, О. П. Рябченко, Р. О. Куйбіди, О. В. Кузьменко, В. Шишкіна тощо.

Важливою передумовою ефективного здійснення адміністративного судочинства насамперед є нормативне закріплення принципів адміністративного судочинства. Конституційні принципи судочинства відображені в Основному Законі. Відповідно до ст. 129 Конституції України судді при здійсненні правосуддя незалежні і підкоряються лише закону. Судочинство провадиться суддею одноособово, колегією суддів чи судом присяжних (Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141). Так, основними засадами судочинства є: законність; рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом; забезпечення доведеності вини; змагальність сторін та свобода в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості; підтримання державного обвинувачення в суді прокурором; забезпечення обвинуваченому права на захист; гласність судового процесу та його повне фіксування технічними засобами; забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішення суду, крім випадків, встановлених законом; обов'язковість рішень суду.

Згідно ч. 4 ст. 129 Конституції законом можуть бути визначені також інші засади судочинства в судах окремих судових юрисдикцій.

Законом України «Про судоустрій і статус суддів» регламентовано такі принципи як: самостійність суддів, право на повноважний суд, рівність перед законом і судом, правова допомога при реалізації права на справедливий суд, гласність і відкритість судового процесу, мова судочинства і діловодства в судах, обов'язковість судових рішень, право на оскарження судового рішення, одноособовий та колегіальний розгляд справ (ст. ст. 7– 15) (Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 р. № 2453-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – N 41-42, N 43, N 44-45. – С.529).

Відповідно до ст. 7 КАС України принципами здійснення правосуддя в адміністративних судах є: верховенство права; законність; рівність усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом; змагальність сторін, диспозитивність та офіційне з'ясування всіх обставин у справі;

гласність і відкритість адміністративного процесу; забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішень адміністративного суду, крім випадків, установлених цим Кодексом; обов'язковість судових рішень (Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2747-15>).

Таким чином, створення дієвого механізму судового захисту прав і свобод громадян як суб'єктів правовідносин, що виникають у сфері державного управління, має передбачати сукупність організаційних та процесуальних гарантій, що дозволить забезпечити громадянам реальну можливість оскаржити незаконні рішення, дії чи бездіяльність органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, а це може бути реалізовано в результаті чіткого нормативного закріплення та дотримання принципів судочинства. Положення кодифікованого законодавчого акта у сфері адміністративного судочинства слід реально співвідносити з необхідністю проведення інших законопроектних робіт і, відповідно, усунути можливість виникнення колізійних питань в ході розгляду справ адміністративними судами. Так, відповідно до ч. 4 ст. 127 Конституції України суддями спеціалізованих судів можуть бути особи, які мають фахову підготовку з питань юрисдикції цих судів. Ці судді відправляють правосуддя лише у складі колегій суддів. Згідно ч. 1 ст. 15 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» справи в судах розглядаються суддею одноособово, а у випадках, визначених процесуальним законом, – колегією суддів, а також за участю народних засідателів і присяжних. Однак, згідно ч. 1 ст. 23 КАС України усі адміністративні справи в суді першої інстанції, крім випадків, встановлених КАС України, розглядаються і вирішуються суддею одноособово.

Беручи до уваги положення п.1 ч.4 ст.17 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», відповідно до якого єдність системи судів загальної юрисдикції забезпечується єдиними засадами організації та діяльності судів, доцільним буде узгодження норм чинного законодавства з метою максимального втілення принципів судочинства та ефективного здійснення правосуддя адміністративними судами.

Вартим уваги є також нормативне закріплення принципу оскарження судового рішення. Відповідно до ст. 14 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» учасники судового процесу та інші особи у випадках і порядку, встановлених процесуальним законом, мають право на апеляційне та касаційне оскарження судового рішення, а також на перегляд справи Верховним Судом України.

У КАС України принцип оскарження судового рішення викладено дещо вужче. Так, відповідно до ст.13 КАС України особам, які беруть участь у справі, а також особам, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси чи обов'язки, забезпе-

чується право на апеляційне та касаційне оскарження рішень адміністративного суду, крім випадків, встановлених цим Кодексом.

Так, дана норма викладена без урахування Верховного Суду України, однак, беручи до уваги те, що главою 3 КАС України регламентовано порядок перегляду рішень Верховним Судом України, він має місце в механізмі оскарження судових рішень. Очевидно, така ситуація виникла у зв'язку із внесенням змін до чинного законодавства, що врегульовує повноваження Верховного Суду України, усунення повторної касації тощо.

Деякі принципи рекомендовані міжнародними організаціями й можуть бути втілені в національне законодавство з метою більш ефективного здійснення адміністративного судочинства, зокрема, виокремлення принципу попереднього судового захисту прав скажника під час розгляду адміністративних справ [Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи від № R (89)8 стосовно тимчасового судового захисту в адміністративних справах. Прийнята Кабінетом Міністрів України 13 вересня 1989 року на 428-й нараді заступників міністрів: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://apelyacia.org.ua/node/82230>).

Таким чином, проблеми законодавчого закріплення принципів адміністративного судочинства потребують належного вирішення на законодавчому рівні, зокрема, стосовно усунення колізій норм чинного законодавства з метою посилення юридичних гарантій прав та свобод громадян, оскільки лише послідовна і взаємоузгоджена сукупність дій призведе до вдосконалення та забезпечення ефективного функціонування системи адміністративного судочинства.

Иртегов В. К.

*Национальный университет «Одесская юридическая академия»,
старший преподаватель кафедры организации судебных и
правоохранительных органов*

ВЫЕЗДНАЯ СЕССИЯ СУДА – ВАЖНОЕ СРЕДСТВО РАСШИРЕНИЯ ГЛАСНОСТИ СУДОПРОИЗВОДСТВА И ПОВЫШЕНИЕ ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ РОЛИ СУДЕБНОГО ПРОЦЕССА

Суд – единственный орган государственной власти, осуществляющий правосудие. Ему отводится важная роль в претворении в жизнь идеи законности, охрана прав и законных интересов государственных, общественных организаций и граждан.

Осуществляя правосудие на принципах верховенства права, суд обеспечивает каждому право на справедливое судебное разбирательство, на уважение прав и свобод, гарантированных Конституцией и законами Украины, а также международными договорами, согласие на обязательность которых дано Верховной Радой Украины.